

Motion till riksdagen 2025/26:1684

av **Margareta Cederfelt (M)**

Avancerad specialistsjuksköterska

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om utbildning till avancerad specialistsjuksköterska och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Bristen på sjuksköterskor, såväl grundutbildade som specialistutbildade är en ständigt återkommande frågeställning. För att kunna erbjuda medborgarna en god hälso- och sjukvård krävs det inte bara en god tillgång av sjuksköterskor utan också sjuksköterskor med rätt och hög kompetens.

Hälso- och sjukvården befinner sig i en kontinuerlig utveckling. För att utbilda framtidens sjuksköterskor behöver utbildningen ge en grund för att studenterna i sin kommande profession skall kunna erbjuda patienter, vårdtagare och anhöriga korrekt behandling, omvårdnad och bemötande. Därför har det vetenskapliga förhållningssättet en given plats i utbildningen och vidareutbildningen av sjuksköterskor. Det vetenskapliga förhållningssättet ger sjuksköterskor kompetens att bedöma och fastställa omvårdnadsdiagnoser och planera, genomföra, utvärdera och dokumentera samtliga steg i omvårdnadsprocessen.

Utgångspunkten för sjuksköterskeutbildningen är att efter avslutad grundutbildning erhåller studenten en yrkesexamen, det vill säga yrkeslegitimation och akademisk examen på kandidatnivå. Avslutad vidareutbildning i sin tur skall leda till

specialistexamen med skyddad yrkestitel samt en akademisk examen på magister- eller masternivå. Sjuksköterskor med avlagd specialistsjuksköterske- och masterexamen skall självständigt kunna bedöma, planera och åtgärda komplexa omvårdnadsbehov.

Specialistsjuksköterskor ska kunna utveckla omvårdnaden samt fungera som omvårdnadsexpert i samarbete med andra yrkesgrupper.

Den kliniska delen av utbildningen av sjuksköterskor på grundutbildnings- och specialistsjuksköterskenivå behöver uppfylla samma krav som den teoretiska på ämnestydlighet, lärarkompetens, pedagogisk kompetens, arbetsformer, litteratur och examination.

En sjuksköterska med en generell examen inom huvudområdet omvårdnad och en specialistutbildning på avancerad nivå kan göra mer avancerade analyser och har en högre beslutskompetens i det kliniska arbetet och därmed bidra till förbättrad omvårdnad och högre vårdkvalitet samt förstås en kostnadseffektiv omvårdnad.

Det tredje steget inom sjuksköterskans kompetensutveckling skulle vara avancerad specialistsjuksköterska (Advanced Practice Nurse). Den avancerade specialistsjuksköterskan har såväl ytterligare avancerad akademisk utbildning som klinisk erfarenhet och därmed ytterligare kompetens inom omvårdnadsområdet. Det livslånga lärandet är centralt i sjuksköterskans profession.

Avancerad specialistsjuksköterska finns som professionellt begrepp och skyddad yrkestitel i ett flertal länder. Sverige bör följa med i den internationella utvecklingen och införa en nationell utbildningsnivå med den skyddade yrkestiteln som avancerad specialistsjuksköterska.

Länder där avancerad specialistsjuksköterska finns som yrkesbenämning och skyddad titel är exempelvis USA, Kanada, Storbritannien, Australien, Nya Zeeland, Norge och Finland.

Med den beskrivna trestegsnivån för sjuksköterskor i klinisk tjänst finns flera fördelar. Först och främst innebär nivåerna en tydlig steg för karriärutveckling för sjuksköterskor i klinisk tjänst, något som sjuksköterskor ofta efterfrågar. För det andra innebär den kliniska och akademiska karriärtrappan att potentialen för utveckling inom omvårdnad ökar vilket är positivt för patienter och vårdtagare. Vidare ökar möjligheterna till en mer kostnadseffektiv omvårdnad.

Ovanstående akademiska och kliniska utveckling av sjuksköterskeyrket kan bidra till att antalet studenter som hoppar av grundutbildningen till sjuksköterska minskar. Avhoppen från utbildningen till sjuksköterska är sedan flera år tillbaks omfattande.

Orsaken till avhoppen kan vara relaterat till bristande kvalité i grundskola och gymnasieutbildningar vilket inte berörs i denna motion. Orsaken kan emellertid vara att studenter som påbörjar sjuksköterskeutbildningen upplever en diskrepans mellan den teoretiska och den kliniska utbildningen eller inte ser möjligheter till utveckling efter avslutad grundutbildning.

Frågan om arbetsmiljön för sjuksköterskor kan vara en annan orsak till avhopp men är heller inget som behandlas i denna motion vilken endast fokuserar på utbildning, yrkestitlar och karriärutveckling.

Frågan om utbildning till och för sjuksköterskor är betydelsefull och har funnits på agendan under många år. Lösningen för att fler studenter skall välja att fullfölja sjuksköterskeutbildningen ligger inte i att minska utbildningens akademiska nivå utan i att utveckla den kliniska utbildningen så att denna håller samma nivå som den teoretiska utbildningen. Vidare behöver kompetens- och karriärutvecklingen för sjuksköterskor tydliggöras och titeln avancerad specialistsjuksköterska introduceras som skyddad yrkestitel.

Margareta Cederfelt (M)